

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
Дніпровський інститут

Затверджую:

Директор Дніпровського інституту

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

 Анатолій КРИВОНОС

“ 18 ” квітня 20 22 р.

Схвалено на засіданні

кафедри ПСИХОЛОГІЇ

Протокол № 8

Зав. кафедри Євген ШАНТИР

“ 12 ” квітня 20 22 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Експериментальна психологія

Спеціальності 053 «Психологія»
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня перший (бакалаврський) рівень
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: 053 «Психологія»
(шифр і назва освітньої програми)

Розробник (-и) си­ла­бу­су нав­чаль­ної дис­ци­плі­ни:

Раєвська Яна Миколаївна , доктор психологічних наук, професор кафедри психології

Викладач:

Раєвська Яна Миколаївна , доктор психологічних наук, професор кафедри психології

Си­ла­бу­с роз­гля­ну­то і за­твер­д­же­но на за­сіданні кафедри психології

Протокол від 02 вересня 2022р № 2

Завідувач кафедри *Шантур Євген Євгенійович* , к. мед. н. доцент кафедри психології _____
підпис

Керівник (гарант) освітньої програми *Канюка Галина Степанівна* – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Дніпровського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

(підпис)

Си­ла­бу­с пе­ре­ві­ре­но

. . 20 р.

Декан _____
(підпис)

Наталія КУЛІНЕНКО

Пролонговано:

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(підпис) (ПБ)

на 20 /20 н.р. (), « » 20 р., протокол №

(Силабус)
Робоча програма навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Освітня програма	<i>психологія</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс</i>
Обсяг дисципліни	<i>8кред. ЄКТС/240 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>іспит, залік</i>
Розклад занять	<i>Сайт інституту</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Раєвська Яна Миколаївна , доктор психологічних наук, професор кафедри психології</i>
Розміщення курсу	
Програма навчальної дисципліни	

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Вивчення особливостей застосування експериментального методу в психології є важливим компонентом професійної підготовки психолога, що допомагає йому дослідити не тільки ті чи інші психічні явища, а й причини їх виникнення, науково обґрунтовано прогнозувати прояви певних психічних закономірностей. Вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» передбачає оволодіння знаннями, уміннями і навичками самостійно проводити експериментально-психологічні дослідження. А саме: здійснювати планування експериментального дослідження психіки, організацію умов його проведення, проводити протоколювання подій експерименту та оформлення експериментальної документації, подавати та аналізувати отримані експериментальні дані та адекватно їх інтерпретувати, робити логічні висновки щодо перевірки гіпотези дослідження, оформляти письмовий звіт. Самостійна дослідницька діяльність потребує освоєння етичних аспектів проведення психологічного дослідження: оцінку валідності проведених психологічних експериментів, достовірність отриманих результатів і можливості застосування їх у психологічній практиці.

Для успішної реалізації такої підготовки студентам потрібно опанувати основи методології наукового пізнання, методології проведення наукового експериментально-психологічного дослідження, ознайомитися з історичними причинами та науковими передумовами запровадження експерименту в психології, розвитком експериментального дослідження психіки у вітчизняній та зарубіжній психології, особливостями експериментального методу на сучасному етапі розвитку психологічної науки.

Навчальний процес включає в себе різноманітні форми та види роботи: будується на основі лекційних та семінарських занять; включає індивідуальну і групову роботу; роботу під керівництвом викладача та самостійне опрацювання матеріалу; науково-дослідну та практичну роботу з попереднім плануванням та наступним контролем виконаних завдань.

У роботі зі студентами використовуються такі основні методи: лекція, розповідь, пояснення, обговорення; аналіз літератури; планування і проведення експериментальних досліджень обробка результатів власних психологічних досліджень;

Предметом навчальної дисципліни є планування, організація та проведення експериментів, обробка та інтерпретація експериментальних даних.

Метою викладання навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» є формування компетенцій, що забезпечують розуміння теоретичних основ експериментальної психології та формування у студентів уміння самостійно планувати, проводити психологічні дослідження, оброблювати та презентувати їх результати.

Завдання дисципліни «Експериментальна психологія»: формувати знання щодо закономірностей, умов, принципів застосування експериментального методу в психології; розвивати вміння та навички проведення валідного експериментального дослідження психіки; формувати вміння, навички правильно та науково обґрунтовано пояснювати психологічні факти, певні прояви особистості на основі експериментальних даних.

Відповідно до вимог ОПП **метою дисципліни** є формування у студентів:

Загальних компетентностей:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знати та розуміти предметну область та розуміти професійну діяльність (ЗК 2);
- вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення (ЗК 13);

Професійних компетентностей:

- оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1);
- здатність використовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (ФК 5);
- здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження (ФК 6);
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (ФК 7).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі **програмні результати навчання:**

- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно- комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН 3).
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження (ПРН).
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання(ПРН 9).
- рефлексувати можливості власного інтелектуального потенціалу для вирішення завдань професійної діяльності (ПРН 20).

Комунікація з викладачем є невід'ємною частиною освітнього процесу як під час навчальних занять, так і в межах консультацій, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології і педагогіки. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Telegram.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни студенту бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових

інститутів та бібліотек.

Дисципліна «Експериментальна психологія» органічно зв'язана з усіма психологічними дисциплінами. Адекватне планування та проведення психологічних досліджень не можливе без опори на такі теоретичні дисципліни як «Загальна психологія з практикумом», «Анатомія і еволюція нервової системи», «Соціальна психологія», «Вікова психологія». Дисципліна «Експериментальна психологія» ставить на меті інтеграцію та систематизацію знань та навичок отриманих студентами у ході засвоєння дисциплін практичної спрямованості.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опанувати дисципліни циклів загальної та професійної підготовки.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	1	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	2
1	2	3	4	5
Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології.	10	2	2	6
Тема 2. Історія становлення і розвитку Експериментальної психології.	10	2	2	6
Тема 3. Метод і методологія. Класифікації методів психологічного дослідження.	10	2	2	6
Тема 4. Метод спостереження в психології. Анкетування.	10	2	2	6
Тема 5. Метод інтерв'ю в психологічному дослідженні. Бесіда, як метод в психологічних пошуках. Тестування в психологічних дослідженнях	10	2	2	6
Тема 6. Експеримент у системі методів наукового дослідження.	10	2	2	6
Тема 7. Види експериментальних досліджень. Багаторівневий та багатофакторний експеримент.	10	2	2	6
Тема 8. Планування експериментального дослідження. Експериментальні плани.	10	2	2	6
Тема 9. Організація та проведення експериментального дослідження. Процедурні аспекти експерименту.	10	2	2	6
Всього годин	90	18	18	54

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Важинський С.Е., Щербак Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

2. Галян О.І., Галян І.М. Експериментальна психологія. Київ, «Академвидав», 2012. 400 с.

3. Гічан І. С., Гічан. О. І. Експериментальна психологія: практикум. Київ: [б.в.], 2004. 180 с.

4. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навчальний посібник. Житомир, 2005. 94 с.

5. Копець Л., Класичні експерименти в психології, навч. посіб. для студентів ВНЗ,

Видавництво: Києво - Могилянська академія, Київ, 2010, 283 с.

6. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Київський університет, 2008. 286 с.

7. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія. Київ: Центр учбової літ-ри, 2008. 306 с.

4.2 Допоміжна література:

1. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. Київ: МАУП, 2003. 120 с.

2. Климчук В. О. Математичні методи у психології [Текст]: навч. посіб.; рец.: Н. В. Хазратова, М. М. Заброцький, О. Є. Івашко ; Житомир, держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Соц.-психолог. ф-т. - К. : Освіта України, 2009. - 280 с.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	<p>Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології</p> <p>Основні передумови запровадження «експерименту» в психології; предмет «експериментальної психології», завдання «експериментальної психології»; експеримент та емпірія (емпірика); сучасні дослідження експериментальної психології.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <p>1. Яке місце займає експеримент у системі емпіричних методів дослідження психіки?</p> <p>2. Розвиток яких наук зумовив впровадження експерименту в психологію?</p> <p>3. Які основні передумови запровадження «експерименту» в психології?</p> <p>4. Підходи до розуміння предмету експериментальної психології.</p> <p>5. Експеримент та емпірика що об'єднує ці терміни?</p> <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
2	<p>Тема 2. Історія становлення і розвитку Експериментальної психології</p> <p>Історія становлення та розвиток експериментального метода в психології та її предмету як системи всіх знань, отриманих на основі експериментального вивчення поведінки людини і тварин.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <p>1 Роль експериментального дослідження психіки у здобутті наукових психологічних знань.</p> <p>2. Чому перші експерименти з психології були проведені в межах психофізіології?</p>
	<p>розвиток експерименту в психології? Наведіть приклади.</p> <p>5. Висвітліть особливості становлення і розвитку експериментального дослідження психіки у вітчизняній психології.</p> <p>6. Назвіть основні тенденції розвитку сучасної вітчизняної експериментальної психології.</p>

	<p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
3	<p>Тема 3. Метод і методологія. Класифікації методів психологічного дослідження Емпіричні методи в психологічному дослідженні. Загальне уявлення про методологію науки. Наукове дослідження. Етапи наукового дослідження. Гіпотеза та їх види. Завдання на СРС: 1.Відповіді на питання для самоперевірки: 2.Дати визначення термінам «наука», «дослідник». 3.Запишіть та дайте пояснення (з прикладами) яким чином наукові результати по мірі узагальненості можна розташувати? 4.Метод та науковий підхід, дайте пояснення та наведіть приклади. 5.Висвітліть які класифікації наукових досліджень ви знаєте. 6.Назвіть основні етапи наукового дослідження. 7.Гіпотези та їх види. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
4	<p>Тема 4. Метод спостереження в психології. Анкетування Спостереження як метод цілеспрямованого пізнання людини та сприяти розвитку спостережливості як професійної якості. Предмет та об'єкт спостереження. Види спостереження. Основні властивості наукового спостереження. Переваги і недоліки методу спостереження. Завдання на СРС: 1.Відповіді на питання для самоперевірки: 1 Які види спостережень залежно від мети дослідження Ви знаєте? 2.Які розрізняють за характером взаємодії з об'єктом спостережень? 3.Назвіть ще декілька класифікацій спостережень. 4.Недоліки та переваги методу спостереження. 5.Об'єктивності та ефективності методу спостереження сприяє дотримання яких правил? 6.Анкетування як різновид письмового опитувального діагностичного методу. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
5	<p>Тема 5. Метод інтерв'ю в психологічному дослідженні. Бесіда, як метод в психологічних пошуках. Тестування в психологічних дослідженнях Інтерв'ювання як різновид усного опитувального діагностичного методу; класифікації та види інтерв'ю; послідовність проведення інтерв'ю; телефонне опитування як різновид інтерв'ю; загальна характеристика і види бесіди; опитування. Завдання на СРС: 1. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Розкрийте сутність інтерв'ювання як різновиду усного опитувального діагностичного методу. 2. Які класифікації та види інтерв'ю Ви знаєте? 3. Вкажіть послідовність проведення інтерв'ю. 4. Які особливості телефонного опитування як різновиду інтерв'ювання? 5. Загальна характеристика і види бесіди. 6. Розкрийте сутність опитування. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
6	<p>Тема 6. Експерименту системі методів наукового дослідження Місце експерименту в дослідженні психічної реальності. Сутність експериментального методу. Експериментальний процес. Основне завдання психологічних експериментів. Завдання на СРС:</p>

	<p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Яке місце експерименту в дослідженні психічної реальності? 2. Розкрийте сутність експериментального методу. 3. У чому полягає основне завдання психологічних експериментів? 4. Що собою уявляє експериментальний процес? <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
7	<p>Тема 7. Види експериментальних досліджень. Багаторівневий та багатофакторний експеримент</p> <p>Види експериментальних досліджень. Відмінність лабораторного експерименту від природного експерименту. Сутнісний зміст формувального та оперативного експерименту. Переваги та проблеми експериментального дослідження психіки.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть, що таке експеримент? 2. Які різновиди експерименту ви знаєте, їх специфіка? 3. У чому полягають переваги експерименту як методу психології порівняно із спостереженням? 4. Розкрийте поняття контрольного експерименту. 5. Які відмінності між лабораторним та природним експериментом? 6. Що становить основу формувального експерименту? <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
8	<p>Тема 8. Планування експериментального дослідження. Експериментальні плани</p> <p>Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: дисперсійного аналізу; відбору суттєвих факторів; багатофакторного аналізу; отримання поверхні відгуку; динамічних задач планування; вивчення механізмів явищ; побудови діаграм «склад — властивість», побудови діаграм «склад — стан».</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть сутність програми проведення експериментального дослідження. 2. Які труднощі виникають у процесі експериментального дослідження психіки? 3. Проаналізуйте наявний зв'язок між об'єктом та предметом дослідження. <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
9	<p>Тема 9. Організація та проведення експериментального дослідження. Процедурні аспекти експерименту</p> <p>Підготовчий етап експерименту в психології. Теоретичний етап дослідження. Експериментальний етап дослідження. Інтерпретаційний етап експериментального дослідження. Етапи: мета, завдання та обґрунтування об'єму експерименту; вибір змінних факторів; визначення кількості дослідів та послідовності зміни факторів; вибір кроку зміни факторів, визначення інтервалів між майбутніми експериментальними точками; обґрунтування вибору засобів для вимірювання; опис проведення експерименту; обґрунтування вибору способів оброблення та аналізу результатів експерименту. Основні способи вимірювань. Вимірювальні прилади.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p>

	1. Етапи проведення експериментального дослідження. 2. Проаналізуйте, які етичні проблеми виникають у експериментальних дослідженнях? 3. Розкрийте основні способи вимірювань. 4. Вимірювальні прилади.
--	--

Семінарські (практичні) заняття

Метою проведення семінарських занять є застосування отриманих знань лекційного матеріалу, що пояснюють та доповнюють його, надбання студентами практичних навичок проведення експериментальних досліджень.

Основні завдання циклу семінарських(практичних)занять:

сформувані у студентів:

Вміння: розрізняти рівні організації дослідження (рівні методів і методик); виокремлювати інваріанти дослідницьких методів в психології; відрізняти і застосовувати основні форми експериментального контролю і контролю за висновком; критично (професійно) оцінювати представлені в літературі дослідження; рецензувати експериментальні психологічні дослідження;

Володіння: понятійним апаратом експериментальної психології для аналізу і систематизації психологічної інформації, пошуку нової наукової інформації для пояснення отриманих в ході експериментального дослідження даних; комунікативною компетентністю для встановлення необхідних довірчих відносин з учасниками досліджень; готовністю до проведення експериментальних досліджень відповідно до плану та програми.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на
1	<p>Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології</p> <p>1. Охарактеризуйте методологічні принципи дослідження психіки, зокрема принципи детермінізму, розвитку, системності тощо.</p> <p>2. Охарактеризуйте ідею виміру в психології.</p> <p>3. Визначте основні завдання експериментальної психології</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>1. Предмет і завдання експериментальної психології.</p> <p>2. Розвиток та становлення експериментальної психології.</p> <p>3. Експериментальна психологія на сучасному етапі розвитку науки і суспільства: тенденції, проблеми, перспективи.</p>
2	<p>Тема 2. Історія становлення і розвитку Експериментальної психології</p> <p>1. Етапи розвитку експериментальної психології в історичній перспективі.</p> <p>2. Становлення відомих шкіл експериментальної психології як відповідь на виклики наукового і соціального прогресу людства.</p> <p>3. Розвиток експериментальної психології в ідеях 1. Павлова, 1. Сеченова, Л. Виготського, Р. Лурія, В. Гальперіна та інших).</p> <p>4. Становлення вітчизняної експериментальної психології (П. Запорожець, М. Ланге, Г. Костюк, М. Холодна).</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>Подати в хронологічній таблиці характеристику етапів становлення та розвитку</p>
3	<p>Тема 3. Метод і методологія. Класифікації методів психологічного дослідження</p> <p>1. Загальнонаукові методи психологічного дослідження та межі їх застосування.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Спеціальні методи дослідження в експериментальній психології. 3. Кількісні і якісні методи експериментального дослідження. 4. Стандартизовані й нестандартизовані методи та типи даних, які отримують за їх допомогою. 5. Методи збору, опрацювання, інтерпретації і представлення експериментальних даних. 6. Специфіка та основні напрями психологічного моделювання. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні характеристики шкал та їх застосування в експериментальному дослідженні. 2. Постановка наукової проблеми (з обраної теми дослідження): - формулювання теми дослідження;
4	<p>Тема 4. Метод спостереження в психології. Анкетування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте анкетування як різновид письмового опитувального діагностичного методу. 2. Історія використання методу спостереження в психології. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виконати вправи та тест на дослідження власної спостережливості.
5	<p>Тема 5. Метод інтерв'ю в психологічному дослідженні. Бесіда, як метод в психологічних пошуках. Тестування в психологічних дослідженнях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правила побудови анкет. Види анкет. 2. Інтерв'ю, його підготовка, проблема способу проведення. 3. Ведення бесіди в проблемній ситуації. Вплив зовнішніх умов на ведення бесіди. 4. Вимоги до проведення дослідження з застосуванням проєктивного методу. 5. Вимоги до опрацювання малюнків досліджуваних у психологічному аналізі та інтерпретації <p>Завдання на СРС: «Моделювання студентами власних інтерв'ю». Мета: сформувати вміння створення проєкту інтерв'ю та його аналіз. Процедура написання: Опишіть ймовірне інтерв'ю, в якому має бути: 1) мета дослідження; 2) список запитань до респондента; 3) можливі</p>
6	<p>Тема 6. Експерименту системі методів наукового дослідження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте різні підходи до розуміння сутності експерименту і його структури. 2. Охарактеризуйте експеримент як базовий метод наукового дослідження. 3. Опишіть основні недоліки і переваги експериментального дослідження. 4. Охарактеризуйте три основні види змінних експерименту: незалежну, залежну і додаткову (зовнішню). 5. Процедура експерименту. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомтесь з прикладами експериментів; виявіть допущені помилки; конкретизуйте дані помилки; запропонуйте способи їх вирішення. 2. Визначте незалежну та залежну змінні як основні характеристики психологічного експерименту». Завдання: Проаналізуйте експеримент (тема на вибір студента) та дайте письмову відповідь на запитання: 1. Як було сформульовано гіпотезу
7	<p>Тема 7. Види експериментальних досліджень. Багаторівневий та багатофакторний експеримент</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про «чистий» експеримент. Вимоги до «чистого» експерименту. 2. Безлоганний експеримент та його види: ідеальний, безкінечний, експеримент

	<p>повної відповідності.</p> <p>3. Поняття про валідність експериментальних висновків. Види валідності експериментальних висновків: внутрішня, зовнішня, операціональна, конструктна, емпірична, «очевидна».</p> <p>4. Поняття про «добрий» експеримент (за Д. Кембеллом)</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>Охарактеризуйте такі експериментальні плани: дисперсійного аналізу; відбору суттєвих факторів; багатофакторного аналізу; отримання поверхні відгуку; динамічних задач планування; вивчення механізмів явищ; побудови діаграм «склад — властивість», побудови діаграм «склад — стан».</p>
8	<p>Тема 8. Планування експериментального дослідження. Експериментальні плани</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани, їх особливості. 2. Особливості планування експериментів для одного піддослідного та планів ex-post- facto. 3. Факторні плани, їх особливості. 4. Визначити роль залежної, незалежної та зовнішньої змінної у факторних планах. 5. Проаналізувати сутність кореляційного дослідження; розглянути типи кореляційних зв'язків; 6. Визначити особливості планування різних типів кореляційного дослідження. <p>Завдання на СРС:</p> <p>Моделювання студентами власних психологічних експериментів. Процедура написання: Опишіть ймовірний експеримент, в якому має бути:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сформульована гіпотеза дослідження; 2) незалежна зміна; 3) залежна зміна; 4) емпіричні методи;
9	<p>Тема 9. Організація та проведення експериментального дослідження. Процедурні аспекти експерименту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні елементи експериментального методу 2. Головними компонентами будь-якого експериментує: <ol style="list-style-type: none"> 1) випробуваний, 2) експериментатор, 3) стимуляція (обраний експериментатором подразник, спрямований на випробуваного), 4) відповідь випробуваного на стимуляцію (його реакція), 5) умови досвіду (додаткові до стимуляції впливи на випробуваного, які можуть вплинути на його відповіді) 3. Узагальнення результатів емпіричних досліджень. 4. Формулювання висновків експериментального дослідження. 5. Артефактні висновки та їх причини. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особистість експериментатора та стиль його діяльності. Дотримання загальних моральних стандартів. 2. Структура фахової компетентності експериментатора. 3. Соціальна відповідальність експериментатора. 4. Особистість випробуваного та особливості його участі в експерименті.

б.Самостійна робота студента

Студенти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті, або з допомогою анатомічного атласу.

Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу - самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, написання

доповідей, рефератів.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;

- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою.

Для самостійної роботи необхідно:

- добрати до теми необхідну літературу і ґрунтовно її вивчити;
- узагальнити вивчений матеріал, зіставити розглянуті в літературі і в лекції поняття і теорії (з відповідними посиланнями на авторів);

- виконати практичні завдання і тести для контролю знань;
- сформулювати експериментальну гіпотезу, скласти план перевірки цієї гіпотези відповідно до вимог підготовчого етапу експериментального дослідження психіки; реалізувати план і обробити отримані результати;

- перевірити готовність до складання модульної роботи за контрольними питаннями.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг студента формують: робота на семінарах, вчасна здача відповідей на тестові завдання модульної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Студентам важливо відвідувати лекції, оскільки на них висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал в обсязі, достатньому для опанування дисципліни студентом, що дасть змогу краще підготуватись до семінарських занять і в цілому опанувати дану дисципліну. Відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно. Активна участь студента на семінарських заняттях є обов'язковою. Пропуск семінарського заняття не дає можливість отримати студенту бали у семестровий рейтинг. Разом з тим, студент, який пропустив семінарські заняття з поважної причини, і має необхідний документ, який підтверджує відсутність (наприклад довідку від лікаря), може здати підготовлену доповідь викладачу під час консультацій або під час перерви у навчальному занятті і отримати не більше половини максимального вагомого балу, який передбачений за участь в семінарі (тобто максимальна кількість балів складатиме не більше 3). Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології і педагогіки, але викладач сам призначає студентам час консультації в індивідуальному порядку.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології і педагогіки.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, пов'язаних з навчанням Бажано, щоб на семінарському занятті студент використовував підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем кредитного модуля «Експериментальна психологія». На семінарських заняттях студенти поглиблюють і розширюють знання з предмету. При освоєнні дисципліни студенти користуються такими основними засобами роботи: підручниками, посібниками, періодичними виданнями, словниками, інструктивно-методичними матеріалами до семінарських занять; інформацією з мережі Internet; відеозаписами.

Комп'ютерне забезпечення. При підготовці до занять практичного курсу, а

також безпосередньо на семінарських заняттях студенти користуються комп'ютерами для таких видів роботи: оформлення звітів; отримання інформації з мережі Internet; проведення психодіагностичного обстеження; статистичної обробки даних власних експериментальних досліджень; перегляду навчальних відеозаписів.

На семінарських заняттях використовуються методи: диспут, робота парами, тріадами, круглий стіл, ситуаційні задачі; групові дискусії при вивченні проблемних питань. На семінарських заняттях проводиться усне опитування і тестування студентів. Готуючись до семінарських занять, студент має чітко усвідомлювати зміст запитань, дати розгорнуту відповідь на них і відповісти на тестові завдання. Під час семінарських занять викладач резюмує сильні і слабкі місця у доповідях студентів, вказує на помилки, якщо такі є, дає відповіді на додаткові питання студентів з теми семінарського заняття. Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять, основна мета якого - забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Форми поточного контролю: усне опитування, письмовий експресконтроль на практичних заняттях, колоквиум, виступ студента із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерне, бланкове тестування тощо.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Норми етичної поведінки

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, модульна контрольна робота.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання студентами індивідуальних навчальних планів згідно з графіком навчального процесу.

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) відповіді та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях;

2) написання модульної контрольної роботи.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу студента. Належна підготовка студента до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Викладач оцінює роботу студента на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється

викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації - на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 4 семінарських заняттях) і 14-й тиждень (за результатами роботи на наступних 7-8 семінарських заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

На 15-16 тижні семестру студенти виконують модульну контрольну роботу. МКР виконується на останній (передостанній) лекції, тривалість МКР - 90 хвилин. Модульна контрольна робота містить 46 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді серед яких правильною є лише одна. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів. Доступ до МКР надається студентам лише під час лекції. Перескладати МКР не можна. Задача студента - уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку студента) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: зарахування усіх передбачених РП завдань.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
90-100	Відмінно
82-89	Добре
75-81	
68-74	Задовільно
60-67	
35-59	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Вивчення курсу «Експериментальна психологія» передбачає засвоєння студентами системи знань за темами під час лекційних та семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. За результатами самостійної роботи від студента вимагається підготовка звітів, виступів та безпосередніх виступів за результатами власної дослідницької роботи. Підготовка рефератів, тематичні виступи - за бажанням студента.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи студентів з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, при виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовляти від відповіді на вимогу викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу

дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками: підготовка теоретичних питань до практичних занять; підготовка рефератів та тематичних повідомлень; конспектування та аналіз першоджерел; підготовка практичних завдань до семінарських занять (в тому числі структурно -методологічний аналіз досліджень, проведених іншими авторами); планування і проведення експериментальних досліджень; обробка результатів психологічних досліджень; підготовка звітів, за результатами виконання практичних завдань; підготовка усних виступів та безпосередні виступи (в тому числі захисти та презентації власної дослідницької роботи, а також презентація рефератів і тематичних повідомлень); підготовка до модульних роботи та заліку.

Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання питань, які повністю або частково розглядаються на лекції або виносяться на самостійне опрацювання. Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані семінарського заняття. Складіть для себе план (простий або складний) відповіді на кожне питання. Визначте основні поняття, які ви повинні засвоїти, проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями ви можете звернутися на консультації до викладача.

Підготовка рефератів та тематичних повідомлень передбачає бібліографічну роботу з систематизації та аналізу літератури; глибокий та детальний аналіз проблеми (робіт зарубіжних і вітчизняних авторів, вивчення і аналіз досліджень). Складіть план реферату або повідомлення. Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел. Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату чи тематичного повідомлення. Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми. Оформіть реферат у друкованому вигляді відповідно до вимог (титульна сторінка із зазначенням теми, інформації про авторів та місця виконання роботи; сторінка із детальним змістом реферату; основний текст із посиланнями на роботи цитованих авторів; висновки, що містять авторські міркування, узагальнення тощо; список використаної літератури). Тематичне повідомлення не потребує друкованого оформлення, оскільки презентується виключно усно.

Планування і проведення експериментальних досліджень: виконуйте завдання поетапно, дотримуючись плану. При виникненні складнощів звертайтеся до викладача практичного курсу. За результатами проведеної роботи підготуйте звіт. Підготовка звітів, за результатами виконання дослідження має на меті оформлення результатів самостійної роботи студентів у презентабельному вигляді, їх узагальнення та систематизацію.

Наявність письмового звіту з базових видів самостійної роботи є обов'язковою, оскільки є базовою підставою для оцінювання студентської роботи.

Підготовка усних виступів, в тому числі захистів та презентацій власної дослідницької роботи, а також презентацій рефератів і тематичних повідомлень передбачає вміння презентувати зроблене на загал та захистити результати своєї роботи. Додатки 2,3 .

Підготовка до МКР та заліку має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому. При підготовці перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками. Визначте рівень знань з кожного питання. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих досліджень тощо). Якщо ви

маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання Допускається

Додаток 1

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

(для студентів денної форми)

Рейтинг студента з дисципліни «Експериментальна психологія» складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання модульної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Робота на семінарських (практичних) заняттях (максимальна кількість балів складає 54 (кількість балів на 1 занятті - 6):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших студентів у процесі дискусії	5-6
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	3-4
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування	1-2
відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0

2) Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 46), (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання -1):

тестове завдання виконане правильно (кожне з 46)	1
тестове завдання виконане неправильно (кожне з 46)	0

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 54 + 46 = 100 \text{ балів.}$$

Студенти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD > 0,6R$) мають можливість:

а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

При цьому попередній рейтинг студента з дисципліни скасовується і він отримує

оцінку **R₃** тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Студенти, які виконали всі умови допуску до заліку, але на мінімальні бали і не мають рейтинг 60 балів, виконують залікову контрольну роботу.

Студенти, які не виконали всіх передбачених програмою дисципліни завдань не допускаються до заліку.

Залікова контрольна робота (ЗКР) складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. ЗКР проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається студентам лише підчас проведення заліку.

тестове завдання виконане правильно (кожне з 100)	1
тестове завдання виконане неправильно (кожне з 100)	0

Додаток 2

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи

1. Визначити цілі і завдання психології, «експериментальної психології»,
2. Експеримент та емпірія (емпірика); сучасні дослідження експериментальної психології.
3. Яке місце займає експеримент у системі емпіричних методів дослідження психіки?
4. Дайте визначення термінам «наука», «дослідник».
5. Розвиток яких наук зумовив впровадження експерименту в психологію?
6. Підходи до розуміння предмету експериментальної психології.
7. Роль експериментального дослідження у здобутті наукових психологічних знань.
8. Висвітліть особливості становлення і розвитку експериментального дослідження психіки у вітчизняній психології.
9. Назвіть основні тенденції розвитку сучасної вітчизняної експериментальної психології.
10. Емпіричні методи в психологічному дослідженні.
11. Загальне уявлення про методологію науки. Наукове дослідження.
 - 1.1 Етапи наукового дослідження.
- 13 . Гіпотеза та її види.
- 14 . Висвітліть які класифікації наукових досліджень ви знаєте.
15. Спостереження як метод цілеспрямованого пізнання людини та сприяти розвитку спостережливості як професійної якості.
16. Предмет та об'єкт спостереження.
17. Види спостереження.
18. Основні властивості наукового спостереження. Переваги і недоліки методу спостереження.
19. Інтерв'ювання як різновид усного опитувального діагностичного методу; класифікації та види інтерв'ю.
20. Послідовність проведення інтерв'ю; телефонне опитування як різновид інтерв'ю.
21. Загальна характеристика і види бесіди; опитування.
 - 1.1 Експериментальний процес. Основне завдання психологічних експериментів.
 - 1.8 Види експериментальних досліджень.
- 24 . Відмінність лабораторного експерименту від природного експерименту.
- 25 . Сутнісний зміст формувального та оперативного експерименту.

- 26 .Переваги та проблеми експериментального дослідження психіки.
- 27 .Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: дисперсійного аналізу.
- 28 .Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: відбору суттєвих факторів.
- 29 .Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: багатофакторного аналізу.
- 30 .Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: динамічних задач планування; вивчення механізмів явищ; побудови діаграм «склад — властивість», побудови діаграм «склад — стан».
- 31 .Підготовчий етап експерименту в психології.
- 32 .Теоретичний етап дослідження.
- 33.Експериментальний етап дослідження.
34. Інтерпретаційний етап експериментального дослідження.
- 1.1 Етапи: мета, завдання та обґрунтування об'єму експерименту
- 1.8 Вибір змінних факторів; визначення кількості дослідів та послідовності зміни факторів.
- 1.9 Вибір кроку зміни факторів, визначення інтервалів між майбутніми експериментальними точками.
38. Обґрунтування вибору засобів для вимірювання.
39. Опис проведення експерименту; обґрунтування вибору способів оброблення та аналізу результатів експерименту.
40. Основні способи вимірюван

Додаток 2

ВИМОГИ ДО ПИСЬМОВИХ ЗВІТІВ ТА УСНИХ ДОПОВІДЕЙ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Загальні вимоги

Письмові звіти студентів мають оформлюватись на комп'ютері та відповідати таким основним вимогам: наявність титульної сторінки із назвою звіту та інформацією про його виконавців; виклад державною мовою, акуратне оформлення без помилок та інших технічних недоліків.

Зразок оформлення титульної сторінки

Типова структура звіту за результатами наукового дослідження

структура звіту	змістове наповнення
Титульна сторінка	Тема роботи, інформація про авторів та наукових керівників, установу, де виконувалася робота, місто та рік подання до розгляду
Зміст роботи	Структура роботи із зазначенням сторінок, на яких починаються розділи, підрозділи (параграфи), список використаних джерел,
Вступ	Актуальність дослідження, його об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання, методи та процедура проведення, наукова новизна роботи, практичне та теоретичне значення, умови забезпечення надійності та вірогідності результатів.

Теоретична частина	Теоретична частина може складатися з кількох розділів, які, в свою чергу, містять логічно розділені підрозділи (параграфи). У теоретичній частині роботи представляються методологічні засади дослідження, аналізуються роботи інших авторів, формулюється авторська модель досліджуваного явища.
Практична частина	Практична частина може складатися з кількох розділів, які, в свою чергу, містять логічно розділені підрозділи (параграфи). В практичній частині роботи детально описуються методи та процедура дослідження, хід аналізу отриманих результатів, їх
Висновки	Основні узагальнення, отримані в ході дослідження, подаються як теоретичні висновки (зокрема авторська модель досліджуваного явища). Також представляються результати досліджень.
Список джерел	Список використаних джерел в алфавітному порядку відповідно до основних бібліографічних вимог.
Додатки	Матеріали, що є цінними для розуміння результатів роботи, однак, недоцільними для представлення у основному тексті.

Додаток 3

Усні виступи мають розкривати зміст проблеми, що обговорюється та відповідати таким основним вимогам:

Логічна послідовність викладу думок. Кожна думка має логічно пов'язуватися з попередньою таким чином, щоб не викликати смислових непорозумінь.

Точність мовлення полягає у найповнішому викладі матеріалу з найоптимальнішим використанням мовних засобів, використанні усталених понять та термінів.

Логічний наголос як виділення за допомогою голосу та пауз найважливіших понять.

Дотримання норм української мови.

Адекватна манера мовлення. Мовлення має бути чітким, виразним, впевненим, однак позбавленим зайвої експресії.

Підкріплення різноманітним ілюстративним матеріалом: схемами, таблицями, відео тощо.

Структура виступу з представлення результатів наукового дослідження

Загальна тривалість виступу 5-15 хвилин

Представлення. Зазначення теми роботи, представлення авторів та наукових керівників роботи, установи де виконувалася робота.

Вступ. Зазначення актуальності дослідження, основних структурно-методологічних елементів роботи (об'єкт, предмет, мета тощо); короткий аналіз робіт інших авторів.

Основна частина. Представлення методів та процедури дослідження, опис основних результатів.

Висновки. Коротке та змістовне узагальнення основних результатів роботи, їх зіставлення з гіпотезою, накреслення перспектив.

Подяка. Подяка аудиторії за уважність до доповідача та зацікавленість роботою; подяка керівникам роботи та іншим особам які зробили значні внески у її розвиток.

Дискусія. Запрошення до обговорення основних результатів роботи, відповіді на запитання колег.